

سرفصل دروس رشته علوم تربیتی
دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهید رجایی کرمانشاه

فصل سوم

سرفصل دروس

سرفصل درس «فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن

۱-۱- معلمان به عنوان مهم ترین عامل فرآیند تربیت در صورتی می توانند به شکلی فکورانه، نوآورانه و متناسب با موقعیت خاص زمانی و مکانی به نقش آفرینی موثر در این جریان بپردازند که با اتکا بر فلسفه تربیتی معین و معتبری، مجموعه ای از ملاک ها و معیارهای مشخص را جهت راهنمایی تدابیر و عمل تربیتی خویش در شرایط و موقعیت های خاص و غیرقابل پیش بینی مد نظر داشته باشند؛

۱-۲- از سوی دیگر معلمان در هر جامعه ارزش مدار و متعهد به یک نظام فکری و ارزشی معین، لازم است با مضامین اصلی فلسفه تربیتی مقبول آن جامعه عمیقاً آشنا شده و آن را بپذیرند تا به مثابه چهارچوب راهنمای عمل تربیتی-به منزله عمل اجتماعی هدفمند و دارای آثار و ابعاد جمعی- از آن بهره مند شوند. لذا معلمان جامعه اسلامی به منظور ابتدائی مجموعه فعالیت های تربیتی خود بر اساس نظام معیار اسلامی و لوازم تربیتی آن، علاوه بر آشنایی دقیق با نظام تربیتی اسلام باید با فلسفه تربیت اسلامی در قالب فلسفه تربیتی مقبول جامعه اسلامی خود آشنایی عمیق داشته و نسبت به آن التزام عملی داشته باشند؛

۱-۳- از آنجا که «فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران» به عنوان مصداقی از فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران در دوران معاصر طی سالیان اخیر براساس تلاشی روشمند و با استفاده بهینه از خرد جمعی تدوین و تحت اشراف شورای عالی انقلاب فرهنگی اعتبار بخشی و تأیید شده است ضروری است همه معلمان آینده جامعه اسلامی ایران ضمن دروس تربیتی برنامه درسی تربیت معلم مفاهیم اصلی، مضامین و محتوای این مجموعه نظری مدون را به عنوان مهم ترین سند تربیتی کلان جامعه بخوبی درک نمایند و بتوانند دلالت ها و پیامدهای آن را برای هدایت انواع تربیت-به لحاظ تعیین اهداف، اصول، سیاستها، برنامه ها، محتوا، روشها و رویکردها- در نظام جمهوری اسلامی ایران طی دهه های آینده شناسایی و پیگیری کنند.

نام درس: به فارسی: فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران	به انگلیسی: <i>Philosophy of Education in Islamic Republic of IRAN</i>
مشخصات درس	اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
نوع درس: نظری	۱- با شناخت و درک مفاهیم و مولفه های اساسی فلسفه تربیتی مقبول در جامعه اسلامی ایران (فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران)، نقش این چهارچوب نظری در هدایت و ساماندهی انواع تربیت و فعالیت نهادهای تربیتی مختلف در جامعه اسلامی ایران را تبیین نماید.
تعداد واحد: ۲ واحد	۲- با توجه به مفاهیم و مولفه های اصلی فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران، به توصیف، تحلیل، مقایسه و ارزیابی مستدل دیدگاه های فلسفی مختلفی بپردازد که در تاریخ اندیشه های تربیتی (به شکل مدون یا غیر مدون) در باره چیستی، چرایی و یا چگونگی جریان تربیت مطرح شده اند و براین مبنا، اهم نقاط قوت و ضعف هر یک از آنها را (در صورت لزوم) مشخص کند.
زمان درس: ۵۲ ساعت	۳- با تکیه بر مضامین فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران (و یا با استنباط رهنمودهای مناسب از آنها)، به نقد و ارزیابی سیاست ها، برنامه ها و اقدامات تربیتی رایج در جامعه بپردازد و براین اساس پیشنهادهای عملی مناسب برای اصلاح و یا تغییر آنها طراحی و ارائه نماید.
پیش نیاز: دروس معارف اسلامی	
۱ و ۲ و درس انسان شناسی در اسلام	
نحوه تدریس: نظری	

<p><u>شایستگی اساسی:</u> اندیشه ورزی در باره چیستی ، چرایی و چگونگی فرایند تربیت براساس فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران (به منظورهدایت عمل و موقعیت تربیتی خود و دیگران)</p>	<p>۴- با تامل و ژرف اندیشی در محتوای فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران والتزام به مضامین اصلی آن از یک سو و تحلیل انتقادی سایر اندیشه ها و تجارب تربیتی از سوی دیگر،بتدریج فلسفه تربیتی شخصی خود را به عنوان یک معلم فکور مسلمان در جامعه اسلامی ایران برای هدایت مستمر اعمال تربیتی خود و دیگران ، ساخته و پرداخته کرده واز آن در جهت درک و بهبودموقعیت متربیان براساس نظام معیار اسلامی استفاده کند .</p>		
<p>ملاک‌ها</p>	<p>سطح ۱</p> <p>با اینکه عناصر اصلی فلسفه تربیت در ج.ا.ا. را فراگرفته است و میتواند آنها را به زبان خود بیان نماید(سطح دانش) اما قادر به تبیین مستدل آنها نیست و نمی تواندارتباط بین آنها را به عنوان یک مجموعه سازوار وهدفمند- به مثابه فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران-توضیح دهد(سطح درک)</p>	<p>سطح ۲</p> <p>می تواند با توجه به مبانی اساسی تربیت - مبانی پنج گانه فلسفی ودینی تربیت- و توضیح مفاهیم کلیدی برگرفته از این مبانی، چستی ، چرایی و چگونگی فرآیند تربیت(در معنای عام وگسترده آن) را از منظر اسلامی بطور مستدل وروشن بیان نماید(سطح درک) اما قادر نیست لزوم تدوین این چارچوب را برای جامعه اسلامی معاصر ایران توضیح دهد ونقش هدایتگر آن را در ساماندهی وهدایت انواع تدابیر و فعالیت های تربیتی جامعه تشریح نماید.(سطح کاربرد)</p>	<p>سطح ۳</p> <p>قادر است افزون بر بیان مدل دیدگاه تربیتی مندرج در فلسفه تربیت در ج.ا.ا در باره چیستی چرایی وچگونگی جریان تربیت از منظر اسلامی، دلایل تدوین این مجموعه نظری را -به عنوان فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران- توضیح دهد ونقش وجایگاه التزام به مفاد آن- از سوی تمامی سیاستگزاران وبرنامه ریزان وعموم دست اندرکاران جریان تربیت-را برای هرگونه بهبود واصلاح اساسی این جریان توضیح دهد.</p>
<p>توصیف، تحلیل ، مقایسه وارزیابی مستدل دیدگاه های فلسفی مطرح در باره چیستی ، چرایی ویا چگونگی جریان تربیت (براساس مضامین فلسفه تربیت در ج.ا.ا)</p>	<p>می تواندبه بیان خود برخی از دیدگاه های مطرح در فلسفه تربیت را با اشاره به مبانی فلسفی آن توصیف نماید ودلالاتهای این دیدگاه را در عرصه عمل تربیتی تبیین کند ولی قادر به تحلیل وپرسی مقایسه ای آن با دیدگاه اسلامی نیست</p>	<p>می تواند پس از توصیف وتبیین یک دیدگاه مشخص در حوزه فلسفه تربیت، نسبت به تحلیل ومقایسه عناصر ومولفه های آن با عناصر ومولفه های اصلی فلسفه تربیت در ج.ا.ا بپردازد؛ذونکات مشترک وتمايزپيامدهای آنها را در مقام عمل تربیتی تشخیص دهد، لیکن قادر به نقد وارزیابی مبنایی و مستدل آن دیدگاه نیست</p>	<p>می تواند علاوه برتوصیف وتبیین برخی از دیدگاه های رایج در فلسفه تربیت و تحلیل و مقایسه عناصر ومبانی آن با فلسفه تربیتی معیار در جامعه اسلامی،نسبت به نقد وارزیابی منصفانه ومستدل این دیدگاه تربیتی و شناسایی نقاط قوت وضعف آن -براساس مضامین فلسفه تربیت در ج.ا.ا- اقدام نماید.</p>

<p>تبيين، مقايسه، تحليل، نقد و آرازيابي سياست ها، برنامه ها و اقدامات تربيتي رايج در جامعه ايران و طراحي و آرايه پيشنهادهاي عملي مناسب براي اصلاح و يا تغيير آنها (يا تكيه بر مضامين فلسفه تربيت در جمهوري اسلامي ايران)</p>	<p>توانايي تبين وریشه يابي نظري و فلسفي اهم سياستها و برنامه هاي تربيتي مصوب و تدابير و اقدامات تربيتي متداول در جامعه را دارد ولي قادر نيست مباني و پيامدهاي تربيتي آنها را با توجه به مضامين فلسفه تربيت در ج.ا.ا- مورد تحليل و نقد عالمانه و منصفانه قرار دهد</p>	<p>مي تواند نسبت به تحليل و نقد مبنايي سياستها ، برنامه ها و اقدامات تربيتي رايج در جامعه-با تكيه بر مضامين فلسفه تربيت در ج.ا.ا-پيروزد و نسبت آنها را با دلالتهاي اين چارچوب نظري در عرصه عمل مشخص کند ولي به لحاظ ايجابي قادر به عرضه پيشنهادهاي جايگزين و يا اصلاحي براي اين موضوعات بر اين اساس نيست</p>	<p>مي تواند پس از تحليل و نقد و آرازيابي مبنايي و مستدل سياستها ، طرح ها ، تدابير و اقدامات تربيتي رايج در جامعه، پيشنهادهاي عملي مناسب را براي اصلاح و يا تحول اساسي در آنها بر اساس مضامين فلسفه تربيت در ج.ا.ا و دلالتهاي آن طراحي و عرضه نمايد.</p>
<p>پردازش تدريجي فلسفه تربيتي شخصي خود به عنوان يك معلم فکور مسلمان براي هدايت مستمر اعمال و موقعيت تربيتي خود و ديگران(در چارچوب فلسفه تربيت در جمهوري اسلامي ايران و با التزام به مضامين اصلي آن)</p>	<p>با اينکه به مضمون فلسفه تربيتي مقبول در جامعه اسلامي باور دارد ولي نمي تواند(به مثابه يك معلم فکور) متناسب با تجارب و موقعيت خاص خویش فلسفه تربيتي شخصي و متمايز خویش را در اين چارچوب کلي ساخته و پرداخته کند.</p>	<p>توانايي پردازش تدريجي فلسفه تربيتي شخصي خود را با تامل در تجارب و ديدهگاه تربيتي خود و ديگران - در چارچوب فلسفه تربيت در ج.ا.ا- به دست آورده است ولي قادر به استفاده از اين فلسفه تربيتي شخصي در مقام درک و بهبود مداوم موقعيت تربيتي خود و ديگران نيست.</p>	<p>افزون بر اينکه قادر است فلسفه تربيتي شخصي خود را ضمن التزام به مضامين اصلي فلسفه تربيت در ج.ا.ا در طول زندگي حرفه اي ساخته و پرداخته کند مي تواند از اين چارچوب شخصي براي هدايت و بهبود مداوم عمل تربيتي خود و ديگران در موقعيت هاي تربيتي نوپديد و غيرقابل پيش بيني به خوبي استفاده کند و آن را نيز در پرتو تامل مداوم در اين تجارب تربيتي، بتدريج تکامل بخشد</p>
<p>۲. فرصت هاي يادگيري، محتوای درس و ساختار آن</p> <p><u>بخش اول: آشنایی با فلسفه تربیت و تاریخچه و جایگاه آن (چهار جلسه)</u></p> <p>فصل اول: تعریف فلسفه تربیت، قلمرو مباحث ، پیشینه و ضرورت مطالعه آن</p> <p>فصل دوم: آشنایی با برخی از دیدگاه های کلاسیک و معاصر در فلسفه تربیت و بررسی آنها</p> <p>فصل سوم: رویکرد اسلامی به فلسفه تربیت و اهم مشخصات آن</p> <p>فعالیت یادگیری:</p> <ul style="list-style-type: none"> - مطالعه و جمع آوری مطالب در باره موضوعات مورد بحث قبل از کلاس و ارائه آن به کلاس و استاد - مشارکت در بحث کلاسی <p>فعالیت عملکردی:</p>			

-تعریف فلسفه تربیت و تبیین قلمرو مباحث آن

-تبیین و تشریح اهمیت و ضرورت آشنایی با فلسفه تربیت بخصوص برای معلمان و مربیان

-توصیف اجمالی برخی از دیدگاه های کلاسیک و رایج در فلسفه تربیت و بیان اهم نقاط قوت و ضعف آنها

-تبیین مختصر رویکرد اسلامی به فلسفه تربیت و بیان وجوه تمایز محتوایی آن از رویکردهای غربی

بخش دوم: معرفی فلسفه تربیتی جامعه اسلامی ایران (فلسفه تربیت در ج.ا.ا) و خصوصیات و جایگاه آن (دو جلسه)

فصل پنجم: تبیین انواع فلسفه تربیت (تاریخی، نظری، شخصی و اجتماعی) و نقش متفاوت فلسفه تربیتی اجتماع

فصل ششم: تدوین فلسفه تربیتی اجتماع متناسب با رویکرد اسلامی برای جامعه اسلامی معاصر ایران و نقش آن

بخش سوم: توصیف و تبیین مضامین فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران (شش تا هشت جلسه)

فصل هفتم: مرور بر اهم مبانی اساسی تربیت و باهم نگری آنها

- مبانی هستی شناختی

- مبانی انسان شناختی

- مبانی معرفت شناختی

- مبانی ارزش شناختی

- مبانی دین شناختی

- باهم نگری مبانی اساسی تربیت

فصل هشتم: تبیین اهم مفاهیم کلیدی تربیت

-مفاهیم کلیدی دسته اول: حیات طیبه، نظام معیار اسلامی، هویت، جامعه صالح،

- مفاهیم کلیدی دسته دوم: فرآیند تعاملی، زمینه سازی، مربی، متربی، هدایت، کسب شایستگی

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی

فعالیت عملکردی:

-

فصل نهم: تبیین چپستی تربیت و مولفه های آن

-بیان تعریف برگزیده تربیت

-تبیین خصوصیات تعریف برگزیده و قلمرو آن

فعالیت یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده و مشارکت در بحث های کلاسی

- بحث در باره تناسب تعریف و ویژگی های تربیت با مبانی اساسی تربیت

فعالیت عملکردی:

- مقایسه تعریف برگزیده تربیت با تعاریف دیگر تربیت (اعم از تعریف سایر مکاتب و یا دیگر متفکران مسلمان)

- نقد و ارزیابی برنامه ها و تجارب تربیتی خود یا دیگران از منظر ویژگی های تربیت.

فصل دهم: تبیین چرایی تربیت

-بیان ضرورت تربیت و جایگاه آن (در مقایسه با دیگر فعالیت های اجتماعی)

-تبیین غایت و نتیجه تربیت (نتایج مشترک و اختصاصی)

- تبیین اهداف تربیت (شایستگی های مشترک و اختصاصی)

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده و مشارکت در بحث های کلاسی

- بحث و مقایسه اهداف تبیین شده با اهداف سایر دیدگاه های تربیتی

- بحث و بررسی چگونگی ارتباط اهداف تبیین شده با مبانی اساسی تربیت

فعالیت های عملکردی:

- تحلیل یک موقعیت تربیتی (برنامه ها و طرح های تربیتی) و بررسی آن از منظر اهداف تربیت

فصل یازدهم: تبیین چگونگی تربیت

-تبیین انواع تربیت(رسمی/غیررسمی،عمومی/تخصصی،الزامی/اختیاری وساحت های شش گانه)

- بیان اصول عام حاکم بر جریان تربیت
- بیان عوامل و نهادهای سهمیم وموثر در فرآیند تربیت
- تبیین ارکان تربیت

فعالیت های یادگیری:

- مطالعه متون خواندنی و پاسخ به پرسش های طرح شده مشارکت در بحث های کلاسی
- شناسایی وبررسی دلالت های فلسفه تربیت در ج.ا.ا برای بهبود جریان تربیت(در گستره انواع تربیت)

فعالیت های عملکردی:

- مشاهده یک مدرسه و نقد مناسبات و برنامه های آن از منظر اصول عام تربیت
 - تحلیل نقش عوامل و نهادهای موثر در عملکرد یکی از انواع تربیت غیر رسمی
 - بررسی چند طرح و برنامه اجرایی در نظام تربیت رسمی و عمومی و نقد آنها از منظر اصول عام تربیت
- بخش چهارم: التزام به فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران؛ چرا و چگونه؟(دو تا سه جلسه)

فصل دوازدهم : تدوین فلسفه تربیتی شخصی معلم فکور؛

- معلم فکور وضرورت داشتن فلسفه تربیتی شخصی
- ارتباط فلسفه تربیتی شخصی معلم فکور با فلسفه تربیتی مدرسه
- نسبت فلسفه تربیتی شخصی معلم با فلسفه تربیتی اجتماع
- نسبت فلسفه تربیتی شخصی معلم فکور با تجارب و موقعیت تربیتی خود او

فصل سیزدهم:ساماندهی و هدایت انواع تربیت براساس مفاد فلسفه تربیت در ج.ا.ا.

- تعریف وظایف و ماموریت انواع نهادهای تربیتی جامعه اسلامی ایران براساس مفاد فلسفه تربیت در ج.ا.ا.
- تنظیم سیاست ها وبرنامه های تربیتی در همه انواع تربیت براساس دلالت های فلسفه تربیت در ج.ا.ا.
- ایجاد هماهنگی میان همه نهادها وعوامل سهمیم وموثر در جریان تربیت (بخصوص ارکان تربیت) براساس مفاد فلسفه تربیت در ج.ا.ا.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ
استفاده از روش بحث گروهی

پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب
انجام فعالیت های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس وارائه به استاد به روش مکتوب

۴. منابع آموزشی

- کتاب درسی فلسفه تعلیم وتربیت(نلر، شریعتمداری، شعاری نژاد، ابراهیم زاده، اوزمن،بهشتی،پاک سرشت،باقری،و....) ومقالات مربوط به نقش فلسفه تربیت در بهبود سیاست وعمل تربیتی
- کتاب فلسفه تعلیم وتربیت اسلامی(باقری، مصباح، اعرافی، الکیلانی، علم الهدی و....)
- بنیان نظری تحول بنیادین (بخش اول و مقالات مربوط به آن)

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها۴ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۴نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مینای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سایر نکات